

Komplex gyermek- és ifjúságvédelem: ISKOLAOTTHON A CSEREHÁTON

■ ISKOLAOTTHONOS OKTATÁSI FORMA HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK SZÁMÁRA

*„Az embereket nem a pénz és a születés avatja előkelővé,
hanem a jellem és az értelem.”*

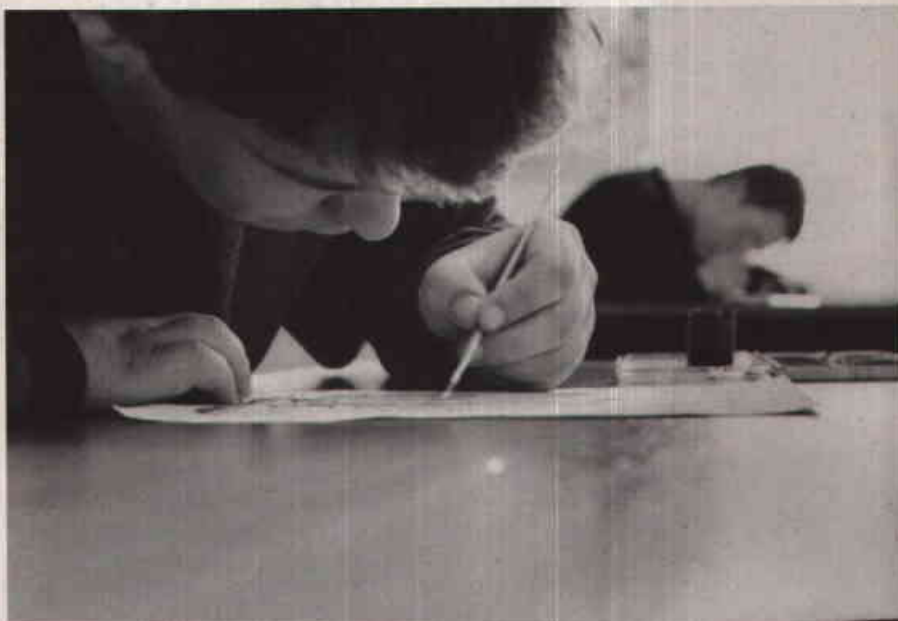
(Goethe)

A tanulók és a szülők elégedettek. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai és Közművelődési Intézet elismerését fejezte ki. Más iskolák érdeklődnek a program iránt. 20 éve működik az iskolaotthonos nevelési és oktatási forma a Csereháton.

■ A KOMPLEX HATÁST MEGVALÓSÍTÓ INTÉZMÉNY ÉS KÖRNYEZETE LEGFONTOSABB JELLEMZŐI

• Az intézmény társadalmi és gazdasági környezete

A baktakéki Körzeti Általános Iskola és a hozzá tartozó iskolák Borsod-Abaúj-Zemplén megye északkeleti részén működnek. E területen sem a mezőgazdaság, sem az ipar nem vert gyökeret, az infrastruktúra most van fejlődőben, az itt élők jelentős része a társadalom elesett, szegény rétegéhez tartozik. A körzeti iskola székhelye a közel 800 lelket számláló Baktakéken van, innen autóbusszal megközelíthetők Encs, Szikszó és Miskolc. A lakosság jelentős része inaktív, számottevő a cigányság, az elidősödés, a munkanélküliség problémája. Az egyre szegényedő családoknak a helyi önkormányzat sokat segít, a körzeti iskola, óvoda, művelődési ház, mozi, kábel TV, a fiatalok kulturálódási igény szintjének fejlesztését szolgálják. A szociális és egészségügyi feladatok ellátására védőnője, háziorvosa, fogorvosa van a falunak. A falu vezetői részéről fokozottan figyelnek és segítenek a nagycsaládoknak és hátrányos helyzetűeknek. A cigány származású lakossággal kiegyensúlyozott, békés a mindennapi élet. A körzeti iskola tanulóinak 96 %-a halmozottan

hátrányos helyzetű. A mindennapokban fokozott törődést igényelnek. Az iskola feladatvállalása ennek megfelelő. Baktakék a körülvevő településekhez képest kiemelkedő adottságokkal rendelkező falu, a mindenkori vezetők sokat tettek ezért, így az egészséges ivóvíz, telefon és a gázzal fűtés lehetősége lakosságmarasztaló hatású.

Az iskola fenntartói teendőinek ellátására a baktakéki települési önkormányzat társult a környező települések önkormányzataival. Mind a hét önkormányzat példaértékűen gondoskodik az intézményfenntartói feladatok ellátásáról. A társulás központi helye azért Baktakék, mert itt van a legnagyobb befogadóképességű intézmény, a körzeti iskola, e faluban van a legtöbb tanító, ez az iskola rendelkezik a legjobb személyi és tárgyi feltételekkel, valamint minden irányból jól megközelíthető autóbusszal is.

■ A KOMPLEX TÖRÖDÉST SEGÍTŐ INTÉZMÉNYI FELTÉTELRENDSZER

• Személyi feltételek:

A pedagógusok és technikai dolgozók száma a feladatoknak megfelelő, a tantestület tagjainak letelepedését a társult települési önkormányzatok segítik. Az intézmény felsőfokú végzettséggel rendelkező tanítókból és tanárokból áll. A tantestület egyik része minimum 8 éve dolgozik a körzetben, másik része hosszabb ideje. Kellő szakmai gyakorlatuk, nevelési tapasztalataik következtében az átlagosnál jóval magasabb innovatív képességgel rendelkeznek. A szaktanárok biztosítják a magas színvonalú, hatékony nevelő-oktató munkát.

• Tárgyi feltételek:

Az intézményi életet jól karbantartott épületek, a szükséges fejlesztések jellemzik, amelyek önkormányzati segítséggel és pályázatok útján valósíthatók

meg. A szemléltető eszközök állománya jó, a NAT teljesítése biztosított. A körzeti tanulóinak (óvodásainak) utaztatása naponta autóbusszal történik. Az intézményben tornaterem, ezen belül kondicionáló terem, önálló könyvtár, a legkorszerűbben felszerelt számítógépterem, nyelvi laboratórium, zeneterem, iskola-történeti gyűjtemény van. Külön telken található az iskolakert és a gyakorlókert, amelyet az iskola tanulói gondoznak, művelnek. A körzeti iskola épületeit a gyermekek és a közhasznú munkások által gondozott park övezi. A szülők, fenntartók, gyermekek közötti információáramlást segíti a havonta megjelenő Discimus iskolaújság, amelyet - nevelői segítséggel - a felső tagozatos gyermekek írnak. Az iskolának jó médiakapcsolata van több napilappal, szakmai lappal és a regionális televízióval.

Tanulócsoportjainkat az aránylag kis létszámú homogén csoportok jellemzik. A tanulócsoportokon belül erőteljes a cigány származású tanulók számának növekedése. A csoportok integráltak, a cigány és nem cigány gyerekek közös csoportban tanulnak. Az azonos évfolyamú cigány és nem cigány tanulók együtt-oktatása az iskolai eredményességet segíti.

A jelentős számban jelenlévő roma származású gyermekek mellett, a tanulók nagy hányada olyan szociális és kulturális hátrányokkal érkezik az intézménybe, amelyek az átlagostól eltérő és nagyobb feladat-, illetve kötelesség-tudatot kíván meg a tantestülettől. A mindennapi pedagógiai munka során megfogalmazódnak és megvalósulnak olyan részprogramok, amelyek a gyermekek egészségnevelésével, környezet-kultúrájuk fejlesztésével, identitástudatuk erősítésével kompenzálják a családi helyzetből és a Csereháti életből adódó hátrányokat.

A gyermekek nyitottak az újszerű iskolai megközelítésekre. Szociális érzékenysükből következően megvalósul itt, az iskolaotthonos oktatás keretein belül, az egymáson való segítség, az otthonos iskola iránti igény és a pozitív élményekre való éhség. Az iskola pedagó-

giai programjának sikerességét jelzi, hogy szeretnek iskolába járni a gyerekek, nem számottevő az iskolai mulasztás, minimális az évfolyamisméltés. A gyermek-pedagógus együttműködés eredménye egy demokratikus iskolai légkör, és ez tetten érhető a nap bármely szakában. Ebben az iskolában a cigány és nem cigány gyermekek együttélése természetes, egymást egyenrangúnak tekintik, ez megmutatkozik a félévenkénti közérzetmérés alapján kapott tanulói véleményeken keresztül is. A jó közérzet alkotó munkát eredményez a tanulók többsége esetében, így egyenrangú félként képviselik a cigány gyermekek iskolájukat és önmagukat a különböző műveltségi tanulmányi versenyeken. A roma származású gyermekek kiemelkedő teljesítményt mutatnak a készségtárgyakból, de egyre több közöttük a más tantárgyakból is remekül teljesítő tanuló. Az iskola lehetőséget ad minden tanuló-jának, hogy megtalálja az iskola életében azokat a lehetőségeket, ahol sikeres lehet.

Az ötödik évfolyamra a csenyetei és a deteki tagiskolából érkeznek tanulók a körzeti iskolába. Baktakék és körzetében az 1960-as években meginduló körzetesítés pozitív irányú fejlődést eredményezett, és hatékony pedagógiai munkát felmutató, önálló osztályokba szerveződő egész napos, iskolaotthonos szerkezetté fejlődött. Az 1-4. évfolyamokon az önálló osztályok szervezése 1981-ben indult meg. Ehhez 1993-ban kapcsolódott az 5-8. évfolyam ugyancsak iskolaotthonos formára való átállása. Ez az oktatási forma a szülők igénye alapján szerveződött, amelyet a fenntartó önkormányzatok támogattak, az eredményességét a tanulói sikerek visszaigazolják. Ugyanakkor tény, hogy a szülők egy része, a szabad iskolaválasztás jogán a városi iskolában reméli gyermeke eredményes fejlődését.

AZ INTÉZMÉNY SPECIÁLIS, KOMPLEX GYERMEK-, ÉS IFJÚSÁG-VÉDELMEI MEGALAPOZÓ CÉLJAI

A körzeti iskola nagyon szép természeti környezetben (ötszáz méterre patak, erdő) található, súlyosan hátrányos helyzetű, részben - ma már többségében - roma családok gyermekeit

neveli.

A megkülönböztetetten fontos és az eredményesség érdekében szervezett programokat ez is meghatározza. A falvak jelentős részében a hagyományok széthullóban, illetve már teljesen feledésben vannak. Az iskola célja a természeti környezetből fakadó előnyök kihasználása, a társadalmi eslethez való adódó hátrányok legalább részbeni ellensúlyozása. Pályázatok segítségével rendszeres a színházlátogatás, színművészek fogadása, hangversenyeken való részvétel, múzeumok látogatása, tanulmányi kirándulás, nyári üdültetés, nyári szaktáborok szervezése. Az iskola a fenntartó önkormányzatok összefogásával térítésmentes formában biztosítja minden tanuló számára az iskolaotthonos oktatás körülményeit - immár 20 éve.

A nevelő-oktató munka átszervezése, a tantestület szakmai felkészültsége, hivatásszeretete segítségével vált indokoltá a hagyományos napközis keretből való kilépés, hogy valóban létrejöjjön a gyermekek információéhségét korszerűen kielégíteni tudó, sokszínű, differenciált öntevékenységi rendszert magába foglaló, komoly tanulási teljesítményre ösztönző oktatási intézmény.

Kiemelt célok (amelyek több szinten jó irányba fejlesztik a gyermekek iskola iránti motiváltságát):

- *A képességek differenciált fejlesztése, különösen a kommunikációs készségek fejlesztését illetően.*

- *Alapvető higiénés-, társas-, magatartási- és munkaszokások fejlesztése, különösen az alapvető normák elfogadása és követésükre ösztönzés. Hangsúlyozottan: az egészséges, kulturált életmód szokásainak gyakorlati elsajátítására, a társas kapcsolatok kialakítására való képességre, a társas magatartás szabályainak elsajátítására, a képességeiknek megfelelő önálló tanulásra, a tanulók személyiségfejlődése számára a legkedvezőbb szabadidős program kiválasztására és örömmel művelésére irányuló nevelő-oktató munka.*

- *A cigány kultúra alapvető elemeinek megismertetése nemcsak a kisebbséghez tartozó gyermekek számára. Az*

intézmény helyi tantervei és egyéb írásos dokumentumai tartalmazzák a nevelőtestület ilyen irányú törekvését.

- Az intézmény az iskolaotthonos oktatási forma keretein belül a tanórai és tanórán kívüli, illetve szabadidős foglalkozások tartalmának egymásra épülésével, az iskolán belül rendezett hagyományörző rendezvényekkel, a nyári tehetséggondozó táborok szakmai programjaival igyekszik segíteni a mind tartalmasabb élményszerzést.

Az 1-4. évfolyamokon, az 1981 óta működő iskolaotthonos - a baktakéki körzet adottságainak és az ellátandó feladatkörnek megfelelően -, kellő hatékonysággal működővé vált, biztos alapot adva minden gyermek számára.

A körzet tanítói és tanárai arra alapozva végzik e sokoldalú pedagógust igénylő munkát, miszerint minden gyermekben él az a szép emberi vágy, hogy bizonyíthassa: szükség van rá. A bizonyítás széles skáláját kívánja nyújtani a körzet nevelőtestülete. Körzetünkben nincs unatkozó gyermek, intézményünk élete programmal teli.

Az 5-8. évfolyamos iskolaotthonos oktatás szerkezete 1993-tól biztosítja a körzet gyermekeinek mentális fejlődését, személyiségük fejlődési lehetőségeit.

Ez az oktatási forma szülői igényre, a fenntartó önkormányzatok támogatásával, pedagógusok és tanulók aktív együttműködésével valósul meg.

A program - a normál iskolai, napközis, alsós iskolaotthonos és a felsős klubnapközi mint ismert oktatási formák - pozitív jegyeit felhasználó, de egészében a helyi adottságokhoz igazodó nevelő-oktató-szabadidős-tervező munkát magában foglaló oktatási forma, vagyis a gyermekek tevékenykedtetésén alapuló, egész nap kedvező pedagógiai hatást nyújtó munkarend.

A nevelőktől is szigorúan szervezett munkabeosztást igénylő program megvalósítása a hagyományosnál alaposabb felkészülést, ötlettelibb megoldásokat, gyermekcentrikusabb, a gyermekekre egész nap figyelni tudó magatartást igényel.

A szaktanárok számára ma már természetes, hogy a saját szakán kívül, más területen is jó színvonalú programot tudjon nyújtani. A tantestület egy csapat-

ként igyekszik a gyermeki igényeket kielégíteni.

A tantestület számára tehát fő cél, hogy tegyük mágnessé az iskolát és a szeretet, törődés hassa át mindennapi pedagógiai munkánkat, és így is erősítsük iskolánk tanulómegtartó erejét.

Az iskolai élet megszerettetése, tanítványaink tiszteletében megnyilvánuló pedagógiai tisztességünk figyelmeztet bennünket, hogy ne csússzék ki kezünkől, gondoskodó figyelmünk elől egyetlen egyedi egyéniségű gyermek sem. (Ez a komplex védelem első kulcsa.)

A gyermekekkel való foglalkozás e módja szilárd alapokra épül, hiszen minden cigány gyermek is részesül óvodai nevelésben 3 éves korától.

Az oktatási forma napi három fő pillére, amely a mindennapokban reggel fél nyolctól, este fél ötig nyújtja a biztonságot a baktakéki körzet gyermekei számára:

- 1. Tantervi órák és differenciált fejlesztésre szánt órakeret, ezen belül a tanulók felzárkóztatási és etnikai programja.**
- 2. Szabadidős programok, ezen belül az etnikai program is.**
- 3. Tanulási, felkészülési tevékenység ideje.**

Az elkülönített elemek jelzik a különböző műveltségi területekhez való kapcsolódást, illetve a lefedési szándékot. Jelzik, hogy egy-egy műveltségi terület tartalmának megismertetése közvetlen tapasztalás útján is megerősített a teljes szorgalmi időben és a nyári programok során is. Jelzik, hogy valóban nincs ideje unatkozni egyetlen gyermeknek sem. (Ez a második kulcs.)

■ AZ EGYES ELEMEL JELLEMZŐI (KIEMELVE A 3 FŐ ELEMET):

1. elem: tantervi órák (benne az etnikai program)

A tantervi órák, felzárkóztató csoportfoglalkozások, tehetséggondozó programok, ezen belül az etnikai program az 1-5. óra sávjában vannak. Ez az órakeret kellő időt biztosít minden tanuló számára, hogy képességeinek megfelelően tudjon haladni a megfelelő tan-

tárgyból. A napi időkereten belül csoportbontással és a normál órákon belüli intenzív differenciált foglalkozásokkal valósul meg a készségfejlesztés.

Ebben az oktatási formában az osztályfőnök az átlagosnál nagyobb jelentőségű szereppel bír, mert ő vezeti egyedül az évfolyamát, nincs külön napközis csoportvezető nevelő. Fontos elv még, hogy az osztályfőnök a lehető legtöbb tantárgyat tanítsa az osztályban (szakjának megfelelően). Az egy-egy pedagógussal eltöltött időkeret ószinte, együttműködésre kész kapcsolatot eredményez, hiszen a másnapi felkészülési idő többségét is együtt dolgozza végig osztályfőnök és tanítvány is.

Az együttműködési készség fejlesztése - a roma gyermekek esetében is - azt eredményezi, hogy helyük az osztályban, munkához való viszonyuk, szocializációjuk erőteljes fejlődést mutat. A nevelőtestület nyitott az interkulturális oktatás megvalósítására és a továbbképzések, kutatómunkák, tehetséggondozó programok segítségével igyekeznek teljesíteni. Pl.: cigányzenekar az énekórán, táncház, dramatikus játékok a cigány kultúrán belül, cigány könyvtár létesítése, az iskola által rendezett komplex művészeti táborban a magyar és roma kultúra párhuzamos megjelenítésével, a zeneoktatás során a cigány népzenei értékek kiemelésével, énekórán a cigány dalok tanulásával, magyar irodalom órán a cigány népköltészet és a jelenkori roma költők, írók műveinek megjelenítése a magyar kultúra értékei mellett. Ennek a "másság, elfogadás, tolerancia" elemeket tartalmazó intézményi életnek a modellezése fontos, hiszen felnőtként úgy lesznek gyermekeink befogadóak és segítőkészek mások örömei és gondjai iránt, ha erre az iskola megtanítja őket. (Ez a harmadik kulcs.)

Az iskola cigány származású gyermekeinek identitástudatát erősíti, hogy a rendszeresen járó roma lapokat olvashatják. Pl.: Lungo Drom, Amaro Drom, Phralipe. A tantestület jó pedagógiai érzékkel kezeli és segíti a roma gyerekek készségtantárgyakban megmutatkozó fogékonyságát.

Iskolánk minden tanulója az iskolai felszereléseit az iskolában tarthatja, ha akarja. Ebben az iskolában több téma

kapcsán is előkerül az önkéntesség. A gyerekek többsége olyan fejlettségi szintet ért el, hogy természetes igényükké vált a tanórán való aktív részvétel. A program első elemének sikerességét a második elem alapozza meg, és ennek az iskolának az is különlegessége, hogy a szabadidős programokat meghatározóan fontosnak tartjuk a tanulók eredményes továbbhaladása érdekében. A program kiemelkedő lényege: a gyermek jól érezze magát az iskolában, tudja, hogy az ő személye is fontos, értékes és akkor készséggel együttműködik a tanárral a tantervi órák során is.

2. elem: Szabadidős programok sávja

A program második eleme sokszínűségével az alábbiakat szolgálja:

- a tanuló iskolai közérzete a mindennapi munkát segítő legyen
- életkori sajátosságainak megfelelő programok álljanak rendelkezésükre
- a programok tartalmukkal tantárgysegítők és szabadidős jellegűek legyenek
- szervezetségével egy belső biztonságot nyújtó társas életet teremtsen a gyermekek és pedagógusok számára
- a tanulók váljanak részeseivé a tanórán kívüli programok, tevékenységek megtervezésének és megszervezésének
- a szabadidő tartalmas eltöltése a tanulók számára az örömmel művelés közben váljon tartós igényükké

- a nevelőtestület kreativitását erősítse, amely által az iskola szakmai színvonalja fejlődik.

A programokat félévente ajánlja fel a tantestület a tanulók számára. A gyerekek választanak, hogy naponta milyen programot igényelnek. A programválasszal félévre kötelezi el magát minden tanuló, és ezt a dönteni tudást nagyon fontosnak tartjuk. Ez a választás az életre nevelést szolgálja, hiszen a tanuló önálló döntése szükséges ahhoz, hogy a szabadidő számára tartalmasan, kedvvel teljen. Az egy-egy témára rendeződött gyermekcsoportok vegyes életkorúak és vegyes képességűek, így megvalósul az egymástól játszva tanulás gyakorlata is. A szabadidős programok során szerzett apró sikerélmények a tanulók tanórai aktivitását segítik. Az iskolaotthonos oktatási forma második elemének gyakorlati színtere a szocializációs és kulturális hátrányok kompenzálásának, sőt azt meghaladva, ennek az iskolának a cigány gyermekei olyan szintre jutnak, hogy középiskolában is megállják a helyüket, legalábbis a kezdetekkor. A törődés folytatását még kevés középiskola tűzte zászlajára, így bizony nehéz gyermekeinknek megtorpanás nélkül továbbjutniuk. (Ez a negyedik kulcs bizony még formálódik, pedig nem csak a roma gyermekeket érinti e probléma.)

A szabadidős programok a napi órarendben a hatodik óra sávjában, közvetlenül az ebéd után vannak. Naponta még ezen kívül kb. százpercnyi ideje van a

gyerekeknek kötetlenül a szabad levegőn tartózkodni.

3. elem a felkészülési idő (differenciált csoportbontásban)

A felkészülési idő a szabadidős sávot követően valósul meg. Tekintettel arra, hogy a gyerekek jól érzik magukat az iskolában, minden nehézség nélkül munkára készek ezen órákban is. Az iskolaotthonos tanulók reggel fél nyolctól este fél ötig vannak az iskolában. A felkészülési idő alatt a tantestület a tanulók felzárkóztatásával is foglalkozik. Ennek eredményességét mutatja az év végi összesített tanulmányi átlag, ami több év viszonylatában a 3,3 és 3,5 között van. Ezt az eredményt úgy érik el a tanulók, hogy a legtöbbjüknek otthon nem kell tanulnia, az iskolában el tudja végezni a munkáját. A felkészülési idő nagy részében az osztályfőnökök vannak a gyerekekkel. Ezáltal a tanulási nehézségek jobban tetten érhetők, és a tanulók a segítségnyújtást zökkenőmentesen elfogadják.

A baktakéki iskolaotthonos oktatási forma eredményességének mutatói a hátrányos gyermekek érdekeinek hangsúlyozásával:

Az itt felsorolt mutatók iskolánk 10 évvel ezelőtti dokumentumaihoz viszonyítottak:

- Teljes körűvé vált a tankötelezettség teljesítése.
- Minimálisra csökkent az igazolatlanul mulasztott napok száma.
- A cigány gyermekek egyre nagyobb arányban részt vesznek valamilyen tanulmányi versenyen.
- A magyar és roma gyermekek személyi higiéniája közel egyenértékű.
- A tanulók körében nincs drog-, alkoholfogyasztás és dohányzás.
- Minden gyermek részt vesz tanulmányi kirándulásokon és egyre többen iskolai szervezésű nyári üdülésben is.
- Tevékenyen részt vesznek a nyári tehetséggondozó és felzárkóztató programjainkon is.
- Gyermekeink hatására a szülők is részesei közös iskolai programjainknak.
- Tanulóink értékmegővő magatartása, a kellemes intézményi légkör iránti igénye kialakult, hagyományozódik az újabb évfolyamokra.

- A környezet iránti rend, tisztaság igényük jelentősen fejlődött.

- A mindennapokban élővé vált a diák-önkormányzati tevékenység.

- A diákok „önálló” iskolaújságban tudósítanak havonta az iskolai életéről. Írják iskolánk történetét 1996-tól folyamatosan.

- A tanulói öntevékenység pozitív hatása a napi élettevékenységük során tetten érhető.

- Tanulóink aktív részesei az egyedi projektjeink megvalósításának.

- Programunk hatására erkölcsi tartáshoz jutottak tanulóink. Büszkék, hogy ők a baktakéki iskola tanulói.

- Nincs deviáns magatartású gyermek az iskolában.

- Csökkenő a túlkoros gyermekek száma az egyes évfolyamokon.

- A sikeresen továbbtanuló roma gyermekek száma növekszik.

- A 2002/2003. tanévben 22 tanulmányi ösztöndíjasa van a baktakéki felső tagozatnak.

- Minden - első osztálytól iskolaotthonos osztályban tanuló gyermek - elvégzi a nyolcadik osztályt.

- Öt tanév vonatkozásában a végzős tanulók továbbtanulása, ezen belül a roma gyermekek továbbtanulása 100%-os.

A baktakéki iskola egyedülálló programja során bebizonyosodott, hogy a cigány gyermekek is nagy-szerű partnernek bizonyultak, hiszen már a program elején látták, valami új, jó dolog indul el, értük, velük. A napi munka szervezésében jelentős segítő szándékot mutattak, és a baktakéki diák-önkormányzati munka aktív részeseivé váltak.

A gyermekek természetes igénye nyert megfogalmazást, miszerint részt kérnek saját életük alakításában. A program tanulók általi támogatottsága a biztosíték arra, hogy a sikerek folytatódnak, és ez az oktatási forma az, amelyben a cigány és nem cigány gyermek ugyanazon feltételek között, esélyegyenlőséggel fejlődhet. A fenntartó önkormányzatok további támogatásukról – az iskolaotthonos forma tárgyi és személyi feltételeinek megteremtésével – biztosítják a

szülők, gyermekek, pedagógusok közö-ségét, hiszen a körzeti Pedagógiai Progra-munkat elfogadták.

A fenntartó önkormányzatok szá-mára az iskolaotthonos oktatási forma az alábbi pozitív hatásokat eredményezte:

- Nem kell szabálysértési ügyek tömegét lebonyolítani az igazolatlan mulasz-tások, a tanulók antiszociális magatar-tása miatt.

- Az iskola eredményessége a szociális gondoskodás eredményességét erősíti (A napi háromszori étkezés minden tan-uló számára, tankönyv- és tanszerel-látás, a térítésmentes utaztatás nálunk már 20 éve működik. Igaz, a mi tanu-lóink esetleg több éven át tanulnak ugyanabból a könyvből a felső tago-zatban, mert megkímélik, így a fenntar-tónak jut anyagi forrása más terület segítésére az iskolai életben.).

- A tanulók magatartásbeli és életvitel-beli változása a felnőtt lakosság körében meglévő etnikai ellentétet tom-pítja, normalizálja. Ebből következően a fenntartó önkormányzatok számára is az etnikai kisebbség problémáinak kezelése gördülékenyebbé vált.

- A roma családok számára is biztosított iskoláztatási támogatás hatására a köz-munkára problémamentesen vonhatók be a munkanélküli szülők.

- A tanulók máságot megismertető, megértető, tiszteletben tartó napi intéz-ményi élete, harmonikus pedagógus-diák, intézmény-fenntartó együttdolgo-zást eredményez.

A program fejlesztő hatása a pedagó-gusok számára, miközben a gyermekek védelmét biztosítva élük mindennapja-ikat itt, a hátrányos helyzetek soka-ságát rejtő Csereháton

- Az iskolai életéről alkotott elképzelések és tapasztalatok megváltoztatására irá-nyuló pedagógiai munka.

- Kreativitásra kényszerítő hatású a program, hiszen célszerű a nevelőknek a szakjukhoz kapcsolódó, újszerű élményt és ismeretet nyújtó szabadidős tevékenységet felkínálni.

- A nevelők munkájának koordinálá-sából eredő napi pedagógiai kapcsolat-tartás nélkülözhetetlen.

- A közös nevelés számos lehetőségét

élük meg a pedagógusok, miközben ön-magukat is tanítják jobban nevelni.

- E program során alkotó kapcsolatok épülnek gyermek és felnőtt között, mely során nevelő és gyermek egyaránt for-málódni kénytelen.

- A szakmai megújulási igény óriási len-dületet vett már 1993-ban. (Kistérségi munkaközösségek szervezése, Csereháti Pedagógiai Munkaközösség, tanterv-írásra a pedagógiai program írására felkészítő tanfolyamok, szakmai modu-lok, főiskolai, egyetemi továbbtanulás, számítógép-kezelői ismeretek stb.)

- Pedagógiai elkötelezettségük, szor-galmuk és szakmaiságuk eredménye-ként a tantestület 90 %-a készített ön-álló helyi tantervet.

- A program hatására felszínre kerültek a testület rejtett szakmai értékei. Ped-a-gógiai innovációs munkájuk példamuta-tóvá vált.

- Öntevékenységük, önbizalmuk meg-erősödése hatására egyedi, kistérségi és megyei szintre meghirdetett saját pro-jektek megvalósítói (pl.: könyvtárhasz-nálati verseny, diákújságíró találkozó, speciális nyári képzés és táboroztatás).

A baktakéki iskolában folyó pedagó-giai munka eredményessége és a gyer-mekek neveltségi szintje egyértelműen bizonyítja, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek egészséges testi és szellemi fejlődéséhez itt a Csereháton a legopti-málisabb keret az iskolaotthonos oktatási forma. Ugyanakkor érdemes elgondol-kodni a hatásrendszer társadalmi hozadé-kán. A nem kaszánya szellemű, értelmes elfoglaltságok sokaságát fel-kínáló intézmények sokat/mindent tehet-nek a felnövekvő fiatalság érdekében. Persze ehhez másként kell szervezni az iskola életét. Mi itt Baktakéken biztosan tudunk adni „valamit”, tudunk hatni más iskolák pedagógusaira. Mivel? A megélt szemléletváltásunkkal, teljes személyi-ségünkkel, szavainkból, tetteinkből sugárzó gyermekszerezetünkkel, gyerme-keink viszont-szeretetet árasztó tekinte-tével, intézményünk egészével.

Restyánszki Lászlóné
iskolaigazgató, közoktatási szakértő